

— obsodil pritožnika na denarno kazen 20 in 40 K, ker ni dovolil, da bi se njegova hči — učenka ljudske šole — udeleževala cerkvenih vaj. — Češki deželni šolski svet je potrdil odredbo okrajnega šolskega sveta in je zastopal mnenje, da so verske vaje del veronauka, in da je torej obisk cerkve za šolsko mladino obligatoričen. — Pritožba pa je izvajala, da loči šolski in učni red veronauk od verskih vaj in da ustanavlja kaznovanje staršev zaradi šolskih zamud, ne pa zaradi cerkvenih zamud njihovih otrok.

Državno sodišče je razsodilo: Kršenje po državnem osnovnem zakonu zamencene pravice svobode vere in vesti se ni zgodilo, kolikor prihaja tu otrok v poštev, ker otrok nima takih pravic. Zgodilo se pa je tako kršenje z ozirom na pritožnika, in sicer zato, ker je v šolskih zakonih izrečno navedena razlika med verskimi vajami in med veronaukom. Očeta se more prisiliti le glede na obisk šole, vstevši veronauk, da bi se ga pa sililo očeta, oziroma otroka k obisku cerkve, za to ni zakonite podlage.

Nemško dunajsko časopisje proti Koliskovemu zakonu.

Glasilo nemškega dunajskega in obenem tudi dolnjeavstrijskega učiteljstva, »Lehrerstimme«, priobčuje v svoji zadnji številki zanimiv spis o vojni in narodnošolskem vprašanju na Dunaju, v katerem pravi: »Voja je s svojo železno silo razrešila šolsko-politiška vprašanja, ki so bila že desetletja v notranjem življenju avstrijskih narodov prava sfinca. Na Nemškem Češkem, kjer je vsak razred, ki naj bi v njem poučevali v drugem jeziku, izzval politične viharje, so sedaj ustanovljene poljske šole sredi popolnoma nemških občin, in povsod jih trpe popolnoma mirno. Na Dunaju, kjer je edina češka šola v tretjem okraju neprestano dajala opravka vsem instancam, imamo sedaj pet poljskih srednjih šol, in nihče se ne trese strahu za nemški Dunaj. Koliskov zakon nima za Dunaj in Dolno Avstrijo prav nikake nade, da bi postal zakon, dokler bo trajala vojna; ovire so rasle, a zdi se, da je gordiški vozol razrešen. Tako nam je vojna prinesla s svojimi bridkostmi tudi nekoliko pameti. Kaj bi počeli sedaj učitelji s poljskimi otroki, ki ne znajo besedice nemški, ko bi bil Koliskov zakon sankcioniran?«

Važna razsodba c. kr. upravnega sodišča.

Od več strani nas povprašujejo, kako je to, da tirja c. kr. štajerski deželni šolski svet, naj plačajo šolska vodstva in krajni šolski sveti zaostalo naročnino po 5 K za »Naredbeni List«, saj je vendar upravno sodišče s svojo razsodbo z dne 3. novembra 1914 št. 8874/14, razsodilo, da je »Naredbeni List« stvar deželnega šolskega sveta, čigar troške mora država nositi. Odgovor ni težak. Upravno sodišče ni razsodilo, da deželni šolski svet ne sme tirjati naročnine, temveč je samo reklo, da v zakonu ni nikjer določbe, ki bi komu nalagala dolžnost »Naredbeni List« plačevati. Deželni šolski svet torej sme tirjati naročnino, če mu jo hoče kdo prostovoljno plačati, a siliti ne sme nikogar. Odvisno bo torej od krajinah šolskih svetov, če hočejo to breme prostovoljno prevzeti ali ne, šolska vodstva pa lista itak ne morejo plačevati, če jim krajni šolski svet ne dovoli v to potrebne vsote.

Srednješolske vesti.

Djačko pripomočno društvo v Pazinu razpošilja svoje petnajsto letno poročilo ter apelira na vse prijatelje naše učence se mladine, da ostanejo prepotrebne družstvu tudi v sedanjih kritičnih časih zvesti. Društvo je podpiralo, vršeč svojo plemenito nalogo, v preteklem šolskem letu 61 dijakov pazinske gimnazije s skupnim zneskom 6605 K 20 vin. L. 1912-13 je uživalo podporo 46 učencev, ki so prejeli 5465 K 92 vin. Društveno delovanje je bilo

torej lansko leto znatno intenzivnejše. Od podpirancev je 52 Hrvatov in 9 Slovencev. Odkar društvo obstoja, je izdalo za dijake že koraj 186.000 K. Prejemki društva so znašali 1913-14 4677 K 34 vin., temeljna glavnica znaša 27.919 K 19 vin. Društvo upravlja tudi glavnicu za ustanovitev »Dijaškega doma«, ki znaša, vstevši vrednost zemljišča, 85.326 K 46 vin. Predsednik »Djačkog pripomočnega društva« je odvetnik in poslanec dr. Dinko Trinajstič v Pazinu.

Promocija. Suplent slovenske gimnazije v Gorici, Josip Lovrenčič, je bil na graškem vseučilišču promoviran za doktorja filozofije.

V Gradšču ob Soči so te dni otvorili novo poslopje za laško moško učiteljsko.

Hrvatska gimnazija v Pazinu je nastanjena v frančiškanskem samostanu v Pazinu, ker so gimnazijsko poslopje morali izprazniti za nastanjenje ranjencev.

Matura med vojno. Trije abiturientje iz Dalmacije so bili pred meseci poklicani pod zastave in so se udeležili vojne. Zdal so dobili dopust, da napravijo v Zadru maturo.

Iz naše organizacije.

Štajersko

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju, registrovana zadruga z omejeno zavezo. — Iz računskega zaključka za četrto upravno leto 1914 posnemamo: Zadruga uraduje vsako nedeljo od 8. do 11. dop. v Celju na Bregu št. 26. — Pristopilo je 17 zadrugnikov s 44 deleži, tako da šteje zadruga 306 zadrugnikov s 401 deležem. — Novih hranilnih knjižic se je izdalo 23, uničila 1, stanje: 105 knjižic v vrednosti 19463 K 37 vin., povprečna vloga 185 K 53 vin. — Novih posojil je dobilo 17 zadrugnikov, posojila je popolnoma vrnilo 29 zadrugnikov; stanje: 64 dolžnikov in dolga 19972 K 93 vin., povprečno 312 K 07 vin. — Čistega dobička je imela zadruga 572 K 51 vin., ki se ves pripiše rezervnemu zakladu, tako da ta naraste na 2424 K 45 vin. — Denarnega prometa je imela zadruga 130501 K 23 vin.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj objavlja, da je povodom izplačila plač dne 1. januarja 1915 darovalo za podporni sklad učiteljskih vojaških rodov:

1. učiteljstvo pri Sv. Bolfenku	.. K 4.00
2. učiteljstvo pri Vel. Nedelji	.. K 3.00
3. učiteljstvo pri Sv. Miklavžu	.. K 2.00
3. učiteljstvo pri Sv. Miklavžu	.. K 2.50
4. učiteljstvo Ormož-okolica	.. K 1.00
Skupaj	.. K 10.00

kateri znesek se je poslal Zvezinemu blagajniku.

Letni občni zbor tržaškega uč. društva se vrši z navadnim dnevnim redom (razna poročila in volitve) dne 7. februarja (v nedeljo) v prostorih C. M. ljudske šole v ulici Acquedotto ob 10. uri zjutraj.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico. Orijaški dogodki so nas prehiteli; dolžnost je klicala drugam — na bojno polje. Marsikateri član odbora, marsikateri tovariš, ki nam je obljubil intenzivno sodelovanje pri začetnem našem delu v jesenski in zimski sezoni, nas je zapustil. In zaostali? Živelimo in še živimo pod vtiskom velikih dogodkov. Vse društveno delovanje, ki smo si ga zamislili spomladi, je moralo izostati. Društveno leto je minilo nenadoma, in zdaj stopamo v nov letnik. Odločiti nam je sedaj, koliko moremo in hočemo žrtvovati, da ohranimo tudi v teh težkih časih svojo stanovsko organizacijo na tržaških tleh. Na tržaškem učitelstvu, ki se je ravno sedaj pokazalo toli požrtvovalno, leži, da se ne odtuži niti svoj organizaciji, da jo krepko podpre moralno in materialno po svoji moči. Koliki sta ta naša moč in naša volja, naj se izkaže na letnem občnem zboru dne 7. februarja. Na tem zborovanju se ima določiti grobna podpora, ki jo more zaostalo slovo učitelstva v Trstu še podati svojemu društvu; določiti je, kje treba štediti, da prebije društvo brez gmotnih zadržev. Društveno leto 1915. določiti, komu bodo tovarišice in tovariši navedeni v tem letu skrbi za društvo; odločiti nam je tedaj

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tvrdko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

skoro o obstanku našega društva. To naj bo vsakemu zavednemu tovarišu opomin, da se gotovo udeleži letošnjega občnega zborovanja. V težkih časih štejem prave prijatelje in dne 7. februarja jih bomo šteli.

Skupne zadeve.

Članom sem poslal položnice, da plačajo letnino in upravnino za leto 1915. Kdor je že plačal letnino, a pozabil na upravnino, bo to poravnal pri prvem smrt-nem slučaju v letu.

Kdor ima zastanke, naj jih sedaj poravnata, da bo enkrat red.

Srečno novo leto voščim vsem članom **Ivan Schmeidek**, učitelj v Krtini, p. Dob, t. č. predsednik.

Kranjske vesti.

Avgust Adamič.

Dne 22. t. m. je umrl pri Sv. Petru v Ljubljani tovariš Avgust Adamič, nadučitelj v pok., v visoki starosti 72. let. — Popojni Adamič je bil naše gore list, vnet učitelj, zvest tovariš, dober glasbenik in ljubeč oče svoji rodovini. Sin Ivan mu je umrl dne 20. septembra 1908 v Ljubljani, sin Emil — naš slavni skladatelj — pa se nahaja sedaj na severnem bojišču. — Splošno priljubljenost pokojnikovo je kazala obilna udeležba ob njegovem pokopu. Prislji so mnogi njegovi tovariši in prijatelji izkazali ljubemu učiteljskemu veteranu zadnjo čast. — Bodí mu ohranjen najblažji spomin! Njegovi rodbini naše iskreno sožalje!

—r— **Iz Borovnice** nam pišejo: Poleg že izkazanih 33 K, ki jih je poslal nadučitelj tovariš Žirovnik iz Borovnice za »Rdeči križ«, je ondotno učiteljstvo nabralo še 406 K 97 vin. za družine vpoklicanih vojakov in 147 K 60 vin. za volno, iz katere so naše učiteljice in druga dekleta napletle za vojake nad 70 parov nogavic in nad 70 parov zapestnikov. — Tovariš Žirovnik pomaga brezplačno pri občinskem tajnistvu, ker je bil občinski tajnik vpoklican, in sodeluje v smislu oblastvenega razpisa pri nadzorstvu obdelovanja polja. To so pač lepe vojne datjave zavednega slovenskega učiteljstva!

—r— **Vodstvo ljudske šole na Breznici** je poslalo že drugič 49 komado pletenih predmetov iz lepe domače volne. Ta šola je dosedaj po svojem nadučitelju tovarišu Josipu Ažmanu poslala že 142 komadov za naše vojake. Hvala vodstvu in pridnim malim delavkam!

—r— **Vljudskih šolah** izdelujejo iz papirja podplate za vojake in tudi papirnate nogavice.

—r— **Poroka.** Poročil se je nadučitelj tovariš Fran Zagorc v Beli cerkvi z gospodično Anito Pucljevo. Bilo srečno!

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Učiteljska kandidatinja Kristina Hočevarjeva je imenovana za supletinjo v Strugi, definitivni učiteljci Mariji Znančevi je poverjeno vodstvo ljudske šole v Starem trgu.

—r— **Iz Zagorja ob Savi.** Županstvo v Zagorju je s sodelovanjem Glasbenega društva in njegovega salonskega orkestra priredilo dne 10. t. m. glasbeni večer v korist tučajšnje vojaške bolnice in za vdove domačih padlih vojakov. Bogat vzpored se je dovršil z vso preciznostjo pod strokovnjaškim vodstvom domačega nadučitelja Janka Levstika in uradnika Kristjana Zanuškarija. V lepem Sokolskem domu se je zbralo še precej domačega občinstva, ki je res imelo umetniški užitek pri lepem petju, spremljevanjem z zvonkami glasi milodonežih strun. Iskrena pohvala hvaležnih poslušalcev je večkrat prisilila naše sprotne pevke in pevce, ljubke sviralke in svirače, da so ponovili, katere glasbene komače. Posebno je ugajala Parmova »Zora vstaja«, solospjev za sopran iz »Rokovnjačev« s spremljevanjem orkestra. Ljubka solistinja gospica Jerinova Franica je z dovršeno preciznostjo, pevsko tehniko in milozvonečim simpatičnim glasom ganila hvaležno publiko ter žela zato spontano glasno po-

hvalo. Tudi Pahorjev zbor »Solnce za gorogre« iz »Divjega lovca« je bil dovršen z umetniškega vidika. Mešani zbor je s čas primerno Sattnerjevo »Vrbice« dohazal svojo življensko čilost, ki jo dvigne z marljivimi in vztrajnimi vajami do metniške popolnosti. Solotrobentač je tudi dokazal svoje vrline. Občinstvo se je času primerno zabavalo pri pogrnenih mi-zah, ker »Puškice pokajo, ljubice jokajo« —, pravi naša pesem. Bilo bi nas lahko več, a časi so resni, in v mnogih naših družinah pogrešamo svoje drage, ki so v domovinski službi, da vrše svoje lepe brambovske dolžnosti. Obiskali so nas tudi vrli naši sosedi iz Litije, za kar smo jim iskreno hvaležni. Redki kraji so po naši Sloveniji, ki bi se smeli ponašati s tako izbornim Glasbenim društvom, ki dela čast zagorskemu učiteljstvu in njegovemu voditelju Janku Levstiku. Tudi pri salonskem orkestru moramo pohvaliti njegove marljive članice tri gospice Weinbergerjeve in Janovo, ki dospe s svojo vzorno in vztrajno pridnostjo do popolnosti redkih slovenskih goslaric, ki jih tako malo poznamo širom naše domovine. Čast jim! Glasbeni večer je dal tudi zadovoljiv gmoten dobiček, ki bi se gotovo potrojil, a časi so prerensni in predragi. Našim vr-lim Zagorjanom želimo, da razširijo svoje prosvetno delo tudi na naše delavske rudarske sloje, ker samo rodni demokrati-zem vzraja naše ljudstvo, ki se le potom prosvete dvigne do narodne samozavesti in politične samostojnosti. Na delo!

—r— **Smrtina kosa.** V Dolenji vasi pri Ribnici je umrla dne 7. t. m. po dolgotrajni mučni bolezní Marija Miheličeva, cerkvenikova žena in mati tovariša Jos. Miheliča nadučitelja v Preddvoru. Blagi ženi, marljivi gospodinjji in vzorni materi sladak pokoj!

—r— **V Mojstrani** je dne 27. decembra pret. l. umrl v turistovskih krogih splošno znani planinski vodnik in gostilničar Fran Skumavec, po domače Šmerc. Dosegel je starost 61 let. Bil je eden naj-oljših gorskih vodnikov. Triglavsko pogorje je poznal, kakor nihče, saj je bil samo na Triglavu več kakor 500krat. Um-rljani planinci mu ohranijo najlepši spomin!

—r— **Drugič je odlikovan** Bogumil Burnik, stotnik v 33. poljskem topniškem polku v Galiciji, zaradi posebne hrabrosti v vojni. Prvič je dobil odlikovanje »Signum laudis«, a zdaj vojaški zaslužni križec na rdeče-belem traku. — Odlikovani stotnik je sin tovariša Valentina Burnika, nadučitelja v Metliki. To junaško kri ima pač od svojega očeta — starega vojaka. Obema čestitamo!

—r— **Umrl je** v Ljubljani pri svojih starših dne 19. t. m. g. Adolf Furlan, c. kr. nadporočnik domobranskega pehotnega polka št. 5 v Pulju, star komaj 29 let. Pokojni mladi nadporočnik je bil sin edinec našega ljubljanskega tovariša Jakoba Furlana in soproge Marije. Bil je vrl slovenski častnik, ki je ob svoji ljubeznivosti in ob svojem odkritem značaju užival splošne simpatije med stanovskimi tovariši, med preprostim vojaštvom in v civilnih krogih. Ostal je ves čas odločno narodnega mišljenja — sad vzgoje očeta-učitelja! Ob naporih zvestega izpolnjevanja svojih službenih dolžnosti si je začetkom vojne nakopal hudo bolezen, ki je neusmiljeno razdejala njegove življenske sile ter ga končno vrgla v prerani grob. Ni se mu izpolnila želja, da bi mogel ozdravljen na bojno polje — prej je njega premagala smrt s neskončno žalost staršev, ki so zrl v edinem otroku svoj ponos in svojo srečo. Bodí očetu in materi v tolažbo splošno sočuvstvovanje. Rajnemu naporočniku pa blag spomin!

—r— **Darila za zasilno rezervno bolnico v šoli pri sv. Jakobu in pri Virantu v Ljubljani.** Šolsko vodstvo v Bohinjski Srednji vasi perilo, učiteljica Zemljanova v Bohinjski Bistrici perilo, jajca, maslo; šolski otroci iz Skale (Št. Janž) orehe sadje, jajca; nadučitelj Fran Šetina iz Črnomlja vino; učiteljica Gamsova iz Srednje vasi maslo in 10 K za pribolšek; učenke šent-jakobske šole za Silvestrov večer razna darila in jestvine. — Za bolnico v šoli pri Virantu: Jerica Zemljanova perilo, konjak, kakao, prekajeno meso. — Tovarišica Jerica Zemljanova je prevzela popolnoma